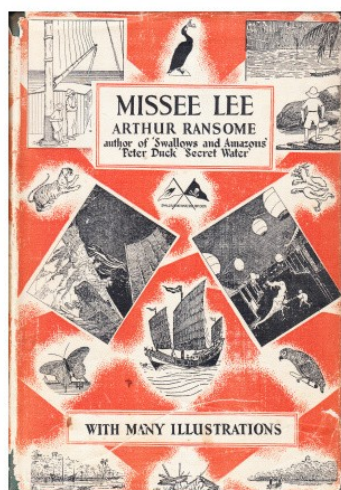
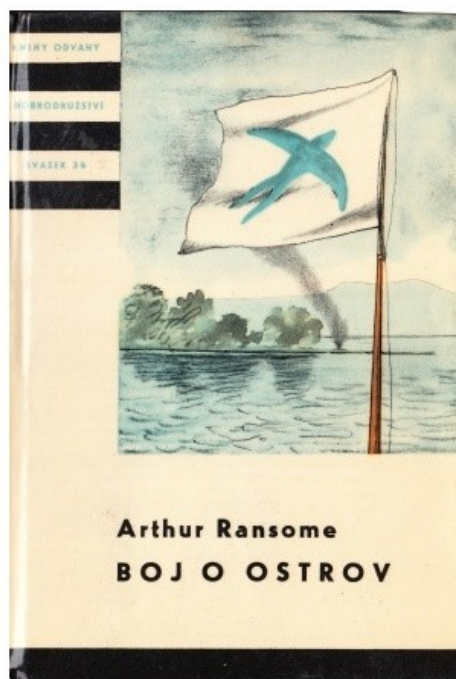

Čím nás strhnul Ransome.

Jako celoživotní nadšenec Ransomových příběhů a „kamarádka“ Vlaštovek a Amazonek mám obdobný životní příběh jako většina z členů KČAR a TARS. V dětství první knihu, objev dalších, pak dospělost – studium, rodinu, práci, hřejivý pocit v duši z knih v knihovně, možná někdy znovuotevření knih, ale víc mnoho let ne. A pak se to vrátí. A u mě to byl i objev, že se dají sehnat originální znění. A po dalších letech touha sehnat i překlady do jiných jazyků a číst jakoby znovu. Příběhy, které znáte podrobně. A stejně každé nové čtení přineslo a přináší nové objevy. Nové zážitky. Cesta za francouzskými a německými překlady už tak jednoduchá nebyla, ale pomohli přátelští knihovníci, pan Martin Ollé z Národní knihovny, Čáryfuk z KČAR, Winifred z TARS a mnoho dalších lidí-přátel v mnoha zemích.

Mnohá pátrání byla slepou uličkou a já si často uvědomila, že na mnohé působí podivně: proč dospělá žena důchodového věku shání dětské knihy. A někdy i nechali být a nesnažili se pomoci, protože nepochopili, že nejsem exot s divným dotazem, který stejně hned zapomenu. A byli a jsou jiní, opět v první řadě Winifred a Čáryfuk, kteří tehdy i teď neváhají a reagují na maily, jejichž počet určitě překročil stovku u každého, Díky! Thanks a lot!

A nedávno Winifred předala jeden můj mail Catherine a ta se na mne obrátila s dotazem, čím to je, že zrovna my Češi tolik Ransoma čteme.

Čím nás tedy strhnul, očaroval, učinil celoživotně a nádherně závislými na svých příbězích Arthur Ransome? Nádherných dětských knih jsme přečetli spousty, předávali vlastním dětem, často vnoučatům.

Zkusím odpovědět, kdy a proč je dítě zlákáno celoživotně na mém případě. Bude to ale pohled zpětně, takže už neodpovím jako někdejší malá čtenářka, ale bude v tom hodně souvislostí. A stejně bude hodně chybět.

A odpovím zeširoka, přece jen jsem celý život učila češtinu. Ale pořád se to bude vracet ke mně, k mé době – 60. letům minulého století. Dnes se skoro dá napsat i „minulého života“.

Knihovna

Každý ransomák navíc má podmínky doby, společnosti, každá edice ovlivněna i překladatelem.

Začít je nutno s výchovou čtenáře a tvorbou pro děti.

Dlouhá léta jsme si, češtináři na středních školách, tvořili maturitní otázky či témata, jak nás nutili to nazývat, sami za sebe a pak za školu a já časem přešla na víc typů otázek než jen směr a období. Vložila jsem i následující otázky:

1/ Tvorba pro děti včetně ilustrátorů, cca do 10 let.

2/ Tvorba pro děti mládež včetně ilustrátorů, od 11 do – bylo na žácích určit, kdy končí tento věk.

Dřív se pro děti nepsalo. Děti dostaly texty, aby se poučily, vychovaly, ovlivnily, jakkoliv to nazveme. Bible, Ezop, Homér, atd. I pohádky byly zamýšleny jinak než dnes. Tvorba úmyslně pro děti, pro jejich fantazii, pobavení, okouzlení, začala pomaličku až koncem 19. století.

Ono to tak dnes nevypadá, když se projde dětské oddělení v knihovně, knihovnička doma. Ale spousta těch knih byla původně napsána pro dospělé – např. Robinson, Gulliver, Mušketýři, Verneovky, Jana Eyrová atd., atd.

Mnoho našich autorů napsalo krásné knihy pro děti i za válečných cenzur.

Na školách bývaly vždycky bohaté čítanky.

Po válce začínal režim, který nás odřízl na desítky let od světa, ale na kulturu se dbalo a knihovny, knihy pro děti, to byly jedny z priorit. I vnucovaná sovětská kultura a tím i ruská dbala na úroveň. Ideologii teď nechám bokem.

A po pádu železné opony nám toho tolik dala instituce Ruská kniha. Knihy i cizí jazyky. Jen trochu zjednodušené čtení klasiků v cizím jazyce. A desítky ruských, sovětských knih od leporel a omalováněk přes krásné příběhy z přírody a pohádky o bohatýrech a carevičích a jiných až po – no, ano, musím to napsat, i ideologické Timury, Čuka a Geka či Odvážnou školačku. Ale dítě se do těch knih ponořilo s důvěrou a četlo a četlo.

Já byla vždycky o moc větší čtenářka než okolí. Dodnes, kam jedu, tedy jezdila do jara 2020 (zájezdy do ciziny, letní pobyty, letní univerzity atd.) navštěvuji knihovny, i kdyby jen na „mohu si to tady u vás prosím projít“? Ale četli hodně i moji kamarádi a kamarádky, doporučovali jsme si knihy, půjčovali vzájemně.

Knihovna

A přitom běhali venku, ano, s klíčem na krku, bez problémů zaběhli do lesa, k vodě, hráli si před domem, navštěvovali se bez předchozího domlouvání. Používali fantazii, hráli si na kde co, kde koho.

Také odbíhaly od světa dospělých a jeho povinností nebo nudných stránek.

Jsem ročník 1955. 50.léta byla těžká pro rodiče, nám ale poskytla klidné dětství.

Já četla Vlaštovky a Amazonky někdy v 10 či 12. Dobrých 20 let před foglarovkami a zapletalovkami, ty jsem pak objevovala se svým synem.

No, jednu foglarovku, snad Hochy od Bobří řeky, a Setonovy Dva divochy jsem přečetla jako dítě, s chutí, ale jen jako dobře napsaný příběh. Mí starší bratři podle knih vyráběli kde co. Pod stan jsme se taky často dostali. Třeba jen u babičky za stodolou nebo na školních výletech. Ale nic výjimečného to nebylo.

Chci říct, že Ransome nám tehdy, mně, chcete-li, neobjevoval nové, lákavé, zakázané světy.

Dítě čte, vklouzne do děje, málokdy je napadne, že je tam „něco“ a zeptá se. Navíc děti se ptají a chtějí stručnou, jednoduchou odpověď. Dospělí mají tendenci vysvětlovat tak, že dítě se po prvním souvětí už nudí a prostě ty informace nechce.

Nebudu teď psát o mistrovství Ransoma nebo překladatelů – ale naše Zora Wolfová – tu nám snad zprostředkoval sám pan Ransome.

Příběhy Vlaštovek a Amazonek nás hned vtáhnou do děje, dětského světa – mezi sebe. Jenom chvíli jsme mimo, jako Dick a Dorotka, ale brzy jsme s nimi a vše je spontánní. Jsou jako my, dělají chyby, občas něco prošvihnou, naštvou dospělé, mají i vzájemné spory, ale pořád se přátelí dál, nikoho nevytloučí. Svět dospělých uznávají, dělají většinou to, co je nutné pro vzájemné vztahy, jasně, těžší z toho taky, ale určují si svůj režim, své nápady. Mají své cíle. A prožívají skoro vše, co my. Aktivita, spaní, jídlo, únava, čistota, vlastní záliby.

Dovedou své plány, představy do konce a těší se na další prázdniny – a čtenář ví, že prostě teď na chvíli odjedou do škol a pak se vrátí a zase budou s námi. Na lodi, ve stanu, na výpravě.

A povahy dětí - čtenářů jsou tak různorodé, že i důležité vcítění se do některé postavy víc je snadné. Vše je tak, jak bychom to zvládli i my v hezkém létě s kamarády. Jakási obdoba klasicistního pravidla jednoty místa, času a děje.

Dospělý po mnoha letech vidí v knihách, co vše tam pan Ransome dal, ale ta výchova, seznámení s anglickými reáliemi, a mnohé jiné – to čtenářům dávají V + A + 2D.

Ransome nemá úvody, vysvětlování, seznamování s předcházejícím titulem. Čtenář se dostane do děje in medias res. Hned sleduje děj a brzy se dozví, co potřebuje. Snad jen vysvětlování, kdo je to strýček Jim a kapitán Flint nebo kde je pan Walker nebo paní

Knihovna

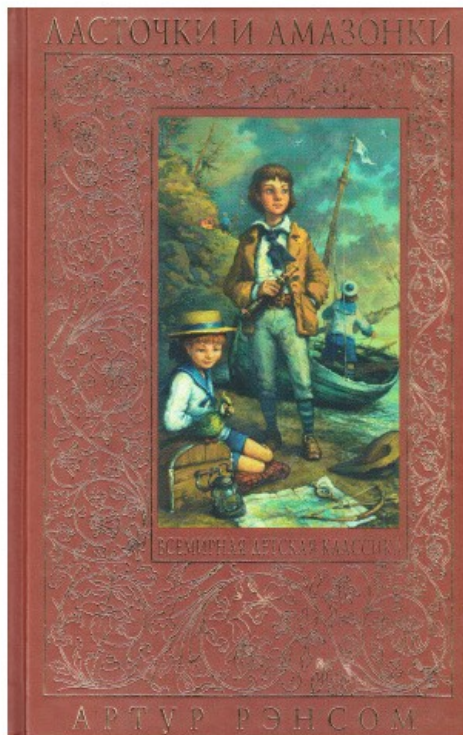
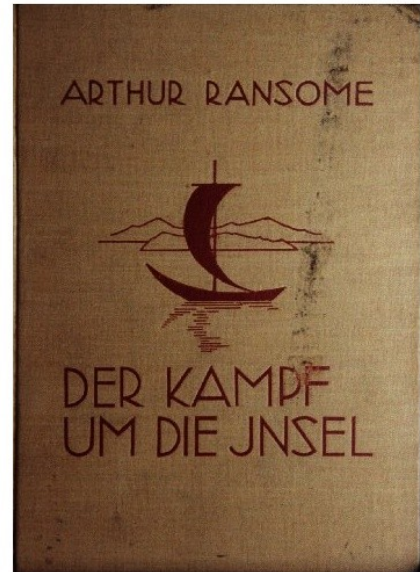
Walkerová, ale jen proto, že to chtějí samy postavy – nevytvořte si o strýčkovi či rodičích špatný dojem. To jen tak situace vypadá.

A že jedna kniha není příběh osamocené, to se čtenář dozví ke své radosti z nenápadných zmínek.

Na stránkách se dočte o typických situacích v dětském světě. Každé z dětí v knihách občas něco zblbne, nebo je nespravedlivě okřiknuto. Ne všechno se povede, ale řeší se to. A V+A jsou pořád aktivní, čas skoro nestačí, pořád si vymýšlejí či vytvářejí dobrodružství a reálný svět vidí svýma očima.

Žijí bez dospělých co nejvíc, nespí nudně doma v postelích.

Francouzi zkusili vydat Ransoma ještě za války a některé tituly po ní, ale doba nebyla vhodná. Za války a těsně po válce jiné starosti a bolesti. I v Německu, tam vůbec. Nebudu připomínat politiku, historii, ale myslím, že děti v těch dvou zemích to měly dost jinak než naše. I společensky. Přitom třeba u Marcela Pagnola jsou úžasná letní dobrodružství. V obou zemích jsou také mnohé zdařilé a spontánní knihy pro dětského čtenáře. Těch pár překladů nepotkalo své čtenáře ve vhodnou dobu.

My ano. Já ano.

A mnozí další po nás.

A proto k údivu Skotů a jiných je u nás pořád a pořád Ransome vydáván a čten.

A neptejte se mne teď, proč ho čtu i dlouho po šedesátce s nadšením a co mně dává a co tam vidím dalšího a dalšího. To by byl další dlouhý příspěvek.

At' žijí Vlaštovky a Amazonky!

Swallows and Amazons for ever!

Eva - Mikina